

Удружење ратних добровољаца 1912–1918. њихових потомака и поштовалаца

Рад доноси репрезен

Не разумем оне који очекују да им неко да новац само зато што постоје, за секретарице и за кола, ваљда. Дошло је време у ком се финансирају искључиво активности, ако имате шта да понудите – каже др Видоје Голубовић, председник београдског удружења, једног од девет у Савезу Удружења потомака и поштовалаца ратних добровољаца Србије 1912–1918.

Окупљање потомака и поштовалаца ратних добровољаца Србије ради чувања успомене на преминуле и изгинуле у ратовима и издавање Поменика српских ратних добровољаца 1912–1918. и сличних издања њима у славу, мисија је постојања Савеза, који броји око четири хиљаде чланова, а чији је оснивач, како истиче Голубовић, лично краљ Петар Први Ослободилац, 20. августа 1903, по старом календару.

– Обједињени смо у својеврсну заједницу ради ефектнијег рада на остваривању циљева, али и због практичнијег решавања техничких ствари, као што су „вођење књига“ или организација скупова. Ипак, ниједног тренутка не заборављамо зашто смо основани, да бисмо чували успомену на погинуле и умрле добровољце, одајући им у свакој прилици дужно поштовање – истиче председник Савеза и подсећа да је та организација издавач 59 публикација, седам зборника с научних скупова и 52 књиге различитих категорија.

Уместо да „цитира чланове статута, циљеве и задатке удружења“, Видоје Голубовић радије говори о активностима и плановима.

– Једина смо организација која има документацију на основу које, у сарадњи с државним органима, истрајавамо на захтевима за повраћај добровољачких права стечених Законом о ратним добровољцима Краљевине Југославије из 1928. године – каже научни истраживач у Институту за међународну политику и привреду и истраживач српске културно-историјске баштине, и поручује да је посао Савеза да ради, а не да се бави сопственом медијском промоцијом.

На иницијативу Удружења постављено је (или је тај посао у току) 76 спомен-плоча посвећених добровољцима, а најсвежији пример јесу три обележја која сведоче о боравку наших људи у Бизерти, прослеђена српској амбасади да их постави, највероватније 9. јануара 2016, на годишњицу изласка првог српског војника на док тог места у Тунису.

ТАТИВНОСТ

– Пре две године урадили смо велики споменик у Грбљу, у Црној Гори који је освештао митрополит Амфилохије, а, иако немамо стално запослених и све радимо добровољно, успели смо да прикупимо 43.000 имена добровољаца са подацима о њима, и желимо да Србији поклонимо *Поменик*, две књиге на по две хиљаде страна, који ће остати нашим потомцима као сведочанство.

Председник Савеза Удружења потомака и поштовалаца ратних добровољаца Србије 1912–1918. истиче да само конкретан рад правда трошкове и да се новац тражи само за значајне активности. Осим код Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, за пројекте конкуришу и у Министарству културе и свуда где њихове активности најлазе на одобравање.

– Пажљиво бирамо пројекте, један до два годишње, који завређују пажњу, а у складу с преузетим обавезама, редовно достављамо извештај о потрошеном новцу. Од Министарства културе добили смо, за публикацију о добровољцима и историји дипломатије, двеста хиљада динара, и недавно смо им доставили извештај и књиге чија вредност превазилази новац који нам је одобрен за пројекат. Легитимишу нас активности којима смо посвећени, а нашу репрезентативност чине резултати нашег рада, а не број чланова.

Управо тим критеријумима вођен, Видоје Голубовић годину за нама оцењује веома успешном. Половином фебруара Савез је био домаћин потомцима чланова медицинских мисија са Запада током Великог рата. У априлу су организовали пројекцију филма о Момчилу Гаврићу, најмлађем поднареднику, који је годинама био забрањен код нас.

– До сада смо га приказали у двадесет места и свуда је била препуна сала. Средином новембра отворили смо изложбу „Жене у Великом рату“, а у Дому Војске смо организовали извођење монодраме „Челичне ратнице“, према тексту и у режији Јелене Миле, која живи у Шведској. Истоимену књигу, објављену на четири језика, промовисали смо 24. децембра у Вазнесењској цркви.

Удружење је почетком децембра у Народној библиотеци Србије представило и књигу о медицинским мисијама у Србији током Првог светског рата, у којој су, после дванаест година, колико је аутор сакупао материјал, обрађена готово сва имена учесника.

– Непрекидно трагамо за подацима о борцима који су заборављени, а оставили су херојске трагове у српској историји. Објавили смо 4.911 имена добровољаца с простора данашњих херцеговачких општина. Недавно смо успели да из канадског архива добијемо документацију о Пупиновој улози у припреми добровољаца, о чему у домаћим архивама нема ниједног папира – каже Голубовић и додаје како Савез, у сарадњи с локалним удружењима, редовно организује научне скупове посвећене добровољцима, недавно и у Сиригу и Темерину, а да им активности почивају на истраживању, за које повод може бити најмања вест или фотографија која се тиче добровољаца. Редовно организујемо и акције уређења војничких гробаља. Само на Кајмакчалану смо тим поводом били пет пута.

Почев од 1990. године објавили су 43 броја „Добровољачког гласника“. Савез покрива простор Србије, Црне Горе, Републике Српске, а у Федерацији БиХ постоји седам основаних удружења, која су им, упркос неусклађеној законској регулативи у тој области, како истиче председник, веома привржена и практично функционишу према њиховом статуту, па заједнички издају књиге и организују научне скупове.

На питање да ли се осећају ускраћеним што их, у складу с новом законском регулативом, држава не третира као директне буџетске кориснике, већ као удружење грађана који се пројектно финансира, први човек Савеза је одричан.

– Наравно да не! Ми се финансирамо на различите начине и не разумем оне који очекују да им неко да новац само зато што постоје, за секретарице и за кола!? Финансира се искључиво рад, ако имате шта да понудите. Нема ништа бесплатно, то је мој услов да предводим Савез. Ради тога опстајемо, јер како успоставити критеријуме ко плаћа, а ко не, ко је, а ко није заслужан. Тако се Удружење

растура. Свако путовање сами финансирамо, без било каквих обавеза за домаћине, јер није лако примити у госте педесет људи. Говорећи о плановима током године пред нама, Голубовић најављује „први пут код нас“, изложбу, научни скуп и публикацију о српској деци у Великом рату, од оних на школовању, до јунака који су носили пушку.

– Желимо и да се у Београду „обележи“ век Сремског добровољачког одреда, кога су у великом проценту чинила деца, погинула у одбрани Београда, а немају никакво обележје, споменик, нити улицу. Покренули смо иницијативу пред Министарством рада, запошљавања и социјалне политике и да се уреди Српско војничко гробље на Власини, где је сахрањено око 1.500 људи. Сада је то преузео Завод за заштиту споменика, што је највећи комплимент за нас – да наше иницијативе резултирају таквим акцијама. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимео Јово МАМУЛА

САРАДЊА С МИНИСТАРСТВОМ ОДБРАНЕ

С Министарством одбране одлично сарађујемо, о чему сведочи и низ скупова које смо заједно организовали. У Дому Војске, 23. децембра, били смо домаћини трибине „Свештеници у Великом рату Србије“. Крајем октобра, с Управом за традицију, стандард и ветеране приредили смо скуп „Сећање на Бизерту“, коме је присуствовало пет амбасадора из северне Африке.